

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) เป็นความบกพร่องเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยา กระบวนการนี้เกี่ยวกับความบกพร่องของนักเรียนในหลายด้าน ทั้งทางด้านภาษาพูด ภาษาเขียน มีปัญหาทางการฟัง การคิด การพูดสื่อสารกับบุคคลอื่น การอ่าน การสะกดคำ และยังคงรวมถึงนักเรียนที่ได้รับบาดเจ็บที่สมอง การอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ แต่ไม่รวมไปถึงนักเรียนที่มีปัญหาอันเกิดจากความบกพร่องทางสายตา การได้ยิน การเคลื่อนไหว ปัญญาอ่อน ความบกพร่องทางอารมณ์และความเสียเปรียบทางสภาพแวดล้อม (ผดุง อารยะวิญญู, 2544) ปัญหาความผิดปกติในหลายลักษณะที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด อันได้แก่ มีความยากลำบากในการเรียนรู้มากกว่าคนทั่วไป อาจรวมถึงความไม่เป็นระเบียบ ขาดทักษะทางสังคม สาเหตุของภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ นั้น มีหลายสาเหตุ อันได้แก่ การได้รับบาดเจ็บทางสมอง (Brain Damage) อาจเป็นในช่วงก่อนคลอด หรือระหว่างคลอดก็ได้ การบาดเจ็บทำให้สมองส่วนกลางไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ การที่ได้รับบาดเจ็บไม่รุนแรง สมองและระบบประสาทส่วนกลางยังทำงานได้ดี มีบางส่วนเท่านั้นที่บกพร่อง ทำให้นักเรียนมีปัญหาในการรับรู้ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ และรับรู้ของตัวนักเรียนเอง *กรรมพันธุ์* ความบกพร่องทางการเรียนรู้บางอย่างถูกถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ได้และอีกสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมากก็คือ *สิ่งแวดล้อม* เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังคลอด ถ้านักเรียนเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง เช่น มลพิษในสิ่งแวดล้อม การขาดสารอาหาร การสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพของครู การขาดโอกาสในการศึกษา การเลี้ยงดู เป็นต้น (ศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดชัยภูมิ, 2551) จากข้อมูลนักเรียนในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กล่าวได้ว่า นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในปี พ.ศ. 2552 มีจำนวนนักเรียน 15,676 คน ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนนักเรียน 25,911 คน ส่วนศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 (เชียงใหม่) พบว่า มีจำนวนนักเรียนที่มีความบกพร่องการเรียนรู้ ในปี พ.ศ. 2552 มีจำนวนนักเรียน 15 คน ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนนักเรียน 23 คน (กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศ กลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) และประมาณร้อยละ 10 ของนักเรียนทั่วไป มีปัญหาทางการเรียน

จะต้องได้รับการศึกษาพิเศษเพิ่มและเกือบร้อยละ 50 ของนักเรียนจำนวนนี้ เป็นนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า นักเรียนในวัยเรียนร้อยละ 6-10 จะมีอาการของภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้และพบว่านักเรียนชายจะพบบ่อยกว่านักเรียนหญิง (สมาคมแอลดีแห่งประเทศไทย, 2552) ในปัจจุบันพบว่า สิ่งแวดล้อมเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อตัวนักเรียนที่ก่อให้เกิดภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ทำให้เกิดการกระทำและพฤติกรรมที่แสดงออกไม่เหมาะสมกับเหตุปัจจัยของ อายุ เพศ สถานภาพภายใต้กฎกติกาทางสังคม หากครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม ไม่ยอมรับหรือร่วมสร้างความกดดันทางจิตใจอาจส่งผลให้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ไม่มีคุณค่า อาจสร้างปัญหาให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคมได้อย่างที่ทุกคนไม่คาดคิดได้ ปัญหาสำคัญที่พบในนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้นั้นจะเกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นั่นคือ ปัญหาทางด้าน การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งในนักเรียนกลุ่มนี้คือ พฤติกรรมและความสามารถทางสังคม (behavior and social competence) ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Chapparo (อ้างใน สุรินันท์ จันทร, 2553) ที่ได้อธิบายว่า นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ มักจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนต่ำ ถูกปฏิเสธและถูกละเลยจากเพื่อนมากกว่านักเรียนปกติ มีโอกาสในการเข้ามีส่วนร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนน้อยมาก จึงก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา ในการศึกษาของ Haager และ Vaughn (อ้างใน สุรินันท์ จันทร, 2553) พบว่า ในมุมมองของครู ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมชั้นเรียน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีความบกพร่องของทักษะทางสังคมและมีปัญหาพฤติกรรมมากกว่านักเรียนที่ประสบความสำเร็จทางการเรียน นอกจากนี้ ในการศึกษาทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแบบใช้ภาษาท่าทางในนักเรียนกลุ่มนี้ พบว่า ความสามารถในการเริ่มต้นการใช้ภาษาท่าทางในเด็กเล็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้นั้นต่ำกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน จากผลการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ จะพบว่าปัญหาของความสามารถทางสังคมร่วมด้วย (สุรินันท์ จันทร, 2553) ซึ่งลักษณะสำคัญที่มักจะพบและสังเกตได้ชัดเจนก็คือ อารมณ์ฉุนเฉียวเปลี่ยนแปลงง่าย พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง เกเร ปัญหาในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและการเข้าสังคม ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีภาวะเสี่ยงบกพร่องทางการเรียนรู้

การแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกมาแต่ขัดต่อกฎเกณฑ์ ค่านิยม ในวิถีทางสังคม พฤติกรรมเหล่านี้ เรียกว่าพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้กับกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่เสี่ยงบกพร่องทางการเรียนรู้หรือที่ขาดประสบการณ์ชีวิต ซึ่งจากรายงานของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า นักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงบกพร่องต่อการเรียนรู้ที่มีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีถึง 1 ใน 3 ของนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียน

ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของศรีธา นิยมธรรม และ ดารณี ศักดิ์ศิริผล (2545) กล่าวว่า นักเรียนปฐมวัยที่อยู่ในเสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีจำนวนถึงร้อยละ 20.49 ซึ่งมาจากสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ดังนั้นนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้จึงต้องการการดูแล ให้คำแนะนำ เอาใจใส่จากบุคคลใกล้ชิดอย่างยิ่ง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน อันได้แก่ พ่อ แม่ ครู ผู้ปกครองและบุคคลแวดล้อม ควรต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อพฤติกรรมและทักษะทางสังคมของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน ป้องกัน มิให้เกิดปัญหาพฤติกรรมและปัญหาทางสังคมตามมา

การจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง เขตตำบลยี่หว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ในโรงเรียนนำร่องเขตตำบลยี่หว้า จำนวน 5 โรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนสันป่าตอง โรงเรียนสันป่าตองสุวรรณราษฎร์ โรงเรียนวัดกู่คำ โรงเรียนวัดคูเม็ง โรงเรียนชุมชนวัดกิ้วแลหลวง ผู้วิจัยใช้พื้นที่ศึกษานี้เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นทุกปี (กลุ่มงานข้อมูลและสารสนเทศโรงพยาบาลสันป่าตอง, 2554) โรงเรียนนำร่องทั้ง 5 โรงเรียนนี้ เป็นเขตพื้นที่ให้บริการของโรงพยาบาลสันป่าตอง โดยตรงอยู่แล้ว ข้อมูลนี้จึงได้มาจากการออกให้บริการคัดกรองนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้จากทางโรงพยาบาลสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถูกดำเนินการในช่วงเดือนตุลาคม 2554 – กันยายน 2555 โดยนำข้อมูลจากผู้ปกครองและนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้มาเข้าร่วมศึกษาผลโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลนักเรียนที่เสี่ยงบกพร่องต่อการเรียนรู้ และนักเรียนที่เสี่ยงบกพร่องต่อการเรียนรู้มีพฤติกรรมแสดงออกและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม จะทำให้นักเรียนกลุ่มนี้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนนาร่อง เขตตำบลยู่หว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

ขอบเขตประชากร

นักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงบกพร่องต่อการเรียนรู้และผู้ปกครอง ระดับชั้นประถมศึกษาที่ 1-6 ในโรงเรียนนาร่องตำบลยู่หว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนนาร่อง เขตตำบลยู่หว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการศึกษา อยู่ในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย โรงเรียน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนสันป่าตอง โรงเรียนสันป่าตองสุวรรณราษฎร์ โรงเรียนวัดกู่คำ โรงเรียนวัดคูเม็ง โรงเรียนชุมชนวัดกิ้วแลหลวง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิจัย ดังนี้

นักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนที่คัดกรองโดยใช้แบบคัดกรองเด็ก LD งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสันป่าตองและแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (The Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) แล้วพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะหลากหลายรูปแบบที่แสดงให้เห็นถึงความยากลำบากในการเข้าใจและการใช้ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน การให้เหตุผลและ/หรือทักษะทางคณิตศาสตร์แต่มีระดับสติปัญญาปกติ

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีภาวะเสี่ยงบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งผ่านการคัดกรองโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (The Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) แล้วนำนักเรียนกลุ่มที่เสี่ยงมาเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้แก่

1. ด้านอารมณ์ฉุนเฉียว เปลี่ยนแปลงง่าย ท้อแท้ ร้องไห้บ่อย
2. พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง นิ่งนิ่งๆนานๆไม่ได้ อยู่ไม่สุข วุ่นวาย
3. พฤติกรรมเกร อาละวาด โมโหร้าย ทะเลาะวิวาท รังแกผู้อื่น
4. พฤติกรรมด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ชอบแยกตัว อยู่คนเดียว ถูกคนอื่นล้อเลียน
5. พฤติกรรมด้านความสัมพันธ์ทางสังคม หลีกเลี่ยงการเข้าสังคม ไม่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ไม่แบ่งปันสิ่งของ

โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง โปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน(ที่ได้จากการคัดกรองพฤติกรรมนักเรียน โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ)) ให้นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกที่ดีขึ้น ในด้านอารมณ์ พฤติกรรม ความสัมพันธ์กับเพื่อนและการเข้าสังคม นอกจากนี้ยังช่วยให้เห็นคุณค่าในตัวเองและสามารถนำความสามารถของตัวเองที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแสดงออกและทักษะการเข้าสังคมได้อย่างเหมาะสม
2. ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการให้การช่วยเหลือและดูแลนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง
3. ผู้ปกครองและนักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์และเกิดความใกล้ชิดกันมากขึ้น
4. นักเรียนที่เสี่ยงต่อภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้รู้จักการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นและฝึกการแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้
5. นำโปรแกรมที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการส่งเสริมสุขภาพกลุ่มอื่นๆ